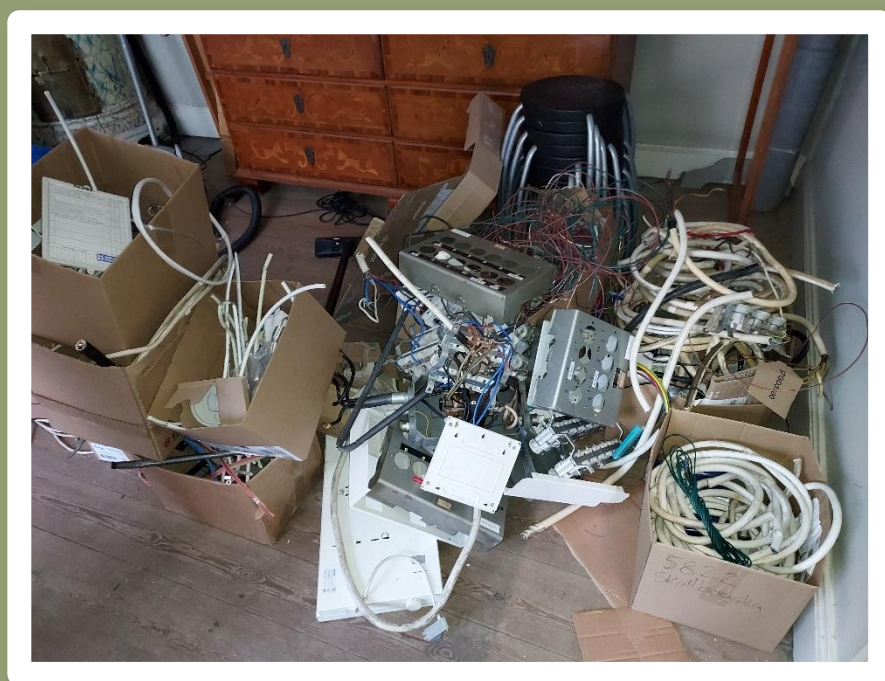
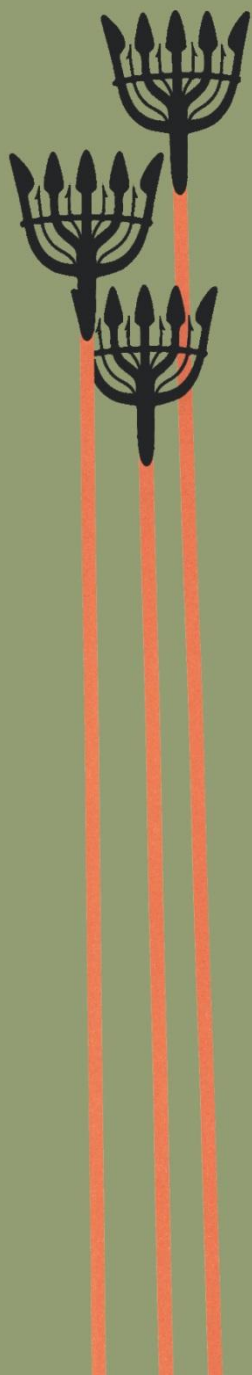

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2023:36

Skottsbergiska gården - elsanering

Antikvarisk medverkan, 2023

Jimmy Juhlin Alftberg

Rapport 2023:36

Skottsbergiska gården - elsanering

Antikvarisk medverkan, 2023
Karlshamn socken
Karlshamn kommun
Blekinge län

Jimmy Juhlin Alftberg

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

www.blekingemuseum.se

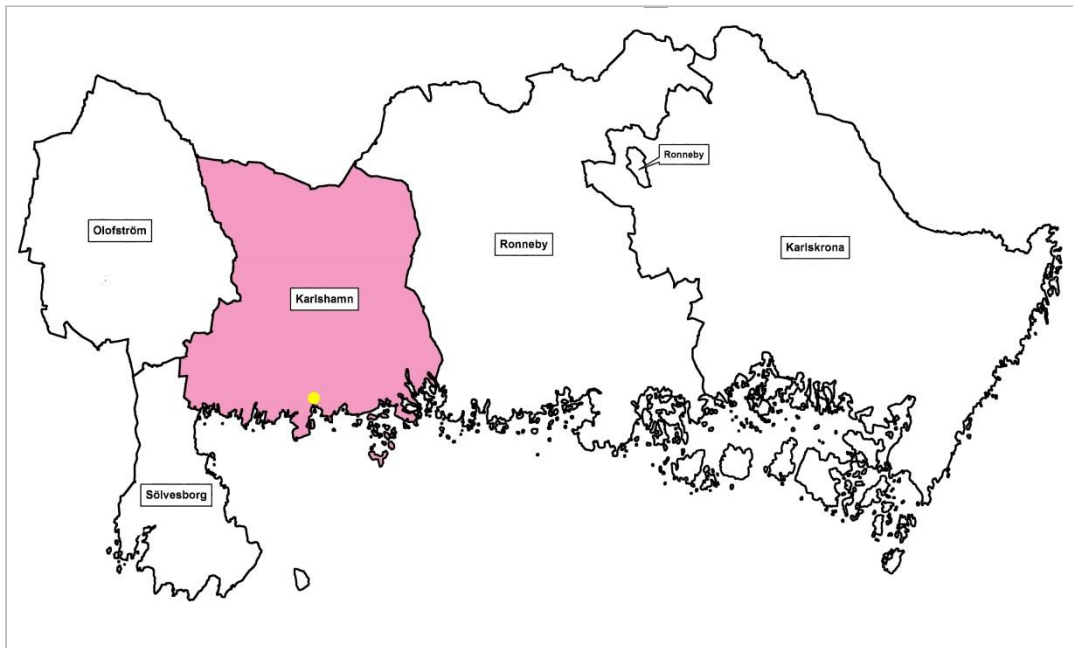
© 2023 Blekinge museum

Omslagsfoto: Del av borttagna elkablar och säkringsskåp.
Foto: Jimmy Juhlin Alftberg om inget annat anges under bild.

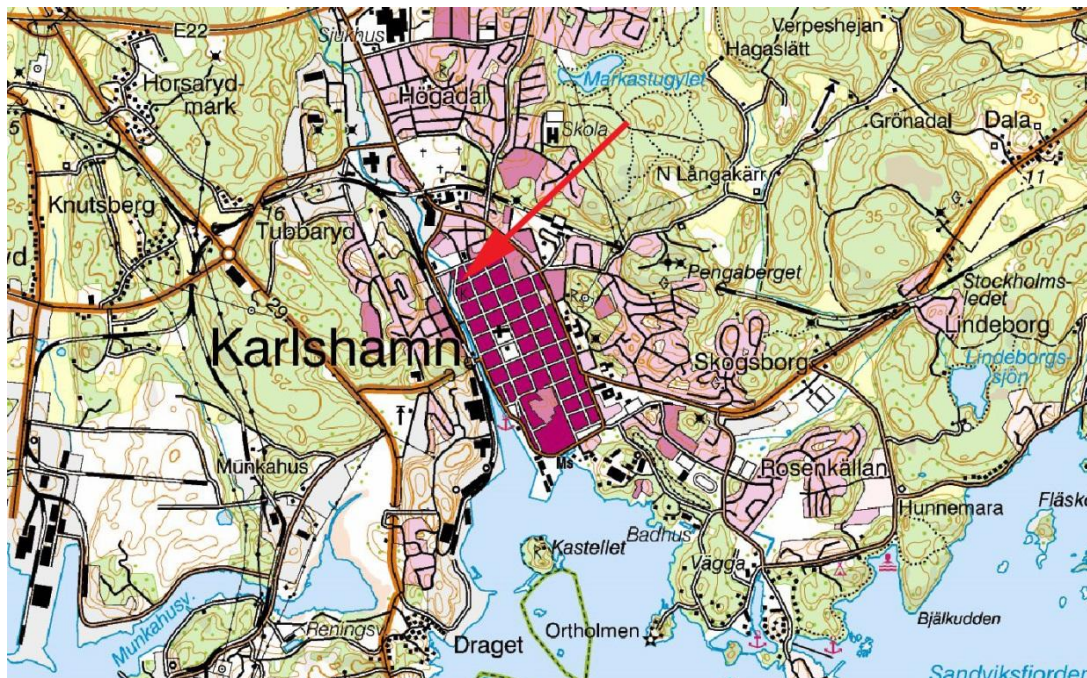
Kartor ur allmänt kartmaterial.

Innehåll

Sammanfattning	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utförda åtgärder	7
Elsanering	7
Kakelugnar	8
Iakttagelser under arbetet	9
Avvikelser från arbetshandlingarna	11
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	11
Övriga handlingar med relevans för ärendet	11

Karlskrona kommun, Karlskrona markerat.

Karlskrona, Skottsbergsgården markerad.

Sammanfattning

Total elsanering har genomförts i hela huvudbyggnaden inom byggnadsminnet Skottsbergiska gården. Därutöver har elen dragits om till tio kakelugnar och två kakelugnar, vilka inte tidigare varit elektrifierade, har försetts med stickkontakt.

Administrativa uppgifter

Objekt	Byggnadsminnet Skottsbergiska gården
Socken	Karlshamn
Kommun	Karlshamn
Arbetshandlingar	Saknas, överenskommelse på plats.
Länsstyrelsens diarienummer	432-1554-2022, 432-621-2023 och 424-954-2023
Blekinge museums diarienummer	BM2022-92
Byggherre/beställare	Stiftelsen Skottsbergiska gården
Entreprenör	Elias syd AB, Karlshamn
Antikvarisk medverkan	Blekinge museum genom Jimmy Juhlin Alftberg
Byggnadstid	Oktober 2022–december 2023
Slutbesiktning	2023-12-04
Rapporten granskad av	Cissela Olsson

Fig. 1. Äldre strömbrytare utan bottenplatta, monterad på norra timmerväggen i främre förstugan, innan arbetet. Notera ljusbågen som syns inne i kåpan när belastning sker!

Fig. 2. Kopplingsdosa med svåra skador i kontaktorna och avklippt kuloledning, vilken var dragen genom timmervägg. Under arbetet med elsaneringen visade det sig att den avklippta ledningen fortfarande var strömförande, varför det framstår som ett under att byggnaden inte fattat eld.

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Skottsbergsgården uppfördes 1766 och förklarades som byggnadsminne 1964.

För att skapa ett uppvärmt inneklimat har sedan tidigare tio av de tolv kakelugnarna försetts med elkablar inne i härdarna, till vilka elradiatorer kopplats. För att kunna värma upp de övriga två kakelugnarna ansöktes våren 2022 om att elektrifiera även dessa. Förhoppningen finns att på sikt kunna demontera de befintliga kamflensradiatorerna från 1990-talet, vilka finns monterade i större delen av huset (sammanlagt 15 stycken), fig. 13. I samband med detta arbete noterades stora brister i det befintliga elsystemet. Exempelvis hade stigarna (matarledningarna) mellan huvudcentralen och de tre undercentralerna börjat vittra, det fanns jordfelsbrytare som inte täckte samtliga säkringar i säkringsskåpen och strömbrytare och eluttag som saknade brandsäker botten och som monterats direkt på brännbart material – och som vid belastning skapade ljusbågar inne i dosorna (fig. 1). Därutöver fanns en stor mängd skarvade kablar inne i själva elcentralerna (exempel på fig. 17) och gamla kuloledningar som inte föreföll vara i acceptabelt skick. Det beslöts därför att skyndsamt ta ett helhetsgrepp på elektrifieringen eftersom det inte bedömdes vara frågan *om*, utan *när*, eldsvåda skulle uppstå.

Denna rapport behandlar både arbetet med kakelugnarna och elsaneringen.

Fig. 3. Ny huvudcentral under trappan i bakre förstugan.

Utförda åtgärder

Elsanering

De gamla elcentralerna, som utgjordes av en huvudcentral i trapputrymmet vid bakre förstugan och tre undercentraler – en i bottenvåningens vaktmästarbostad, en på våningsplan 1 (i ”mellankontoret”) och en i källaren (i handelsbodens kontor) – demonterades. Likaså togs samtliga vägguttag och stigare mellan centralerna bort. Alla befintliga, utanpåsittande kuloledningar och kopplingsdosor, med vissa undantag (se fig. 2), lämnades kvar in situ men kopplades till sin helhet bort, likaså lämnades merparten av de gamla, bortkopplade strömbrytarna kvar (t.ex. den på fig. 1). Även strömmen till drängstugan bortkopplades.

Ny jordad huvudcentral och undercentraler, samtliga avsäkrade med egna automatsäkringar, monterades på platsen för de gamla centralerna (fig. 3–6). Mätarsäkringen säkrades ner från 50 A till 25 A, men är godkänd för uppsäkring till 50 A igen om så skulle önskas i framtiden. Mellan centralerna drogs nya stigare (Aceflex 5g6). Ny strömbrytare monterades i främre förstugan och samtliga vägguttag byttes ut, inklusive ledningarna till dessa (Renova). Ny kabeldragning löper i dolda lägen, exempelvis längs dörrfoder (kablarna är vita men avses målas in i ett senare skede i kulör som motsvarar respektive underlag). I handelsbodens kontor (i källaren) fick kabelspår huggas upp i östra väggens puts. Igenputsning

hade inte utförts vid slutbesiktningen men skulle ske kort därefter (kalkbruk, avfärgning sker likt väggens röda kulör), fig. 14.

Vidare skedde bortkoppling av lyktan i huvudentrés överljusfönster (fig. 15) samt den sk "hemgångslyktan" (fig. 16), som hängde i främre förstugan. Detta på grund av svår korrosion och bristfälliga kopplingslösningar.

På vinden byttes fem äldre armaturer ut mot nya LED-lysrörsarmaturer (klass IP44). Komplettering skedde även med tre armaturer.

Fig. 4. Ny undercentral, vaktmästarbostaden.

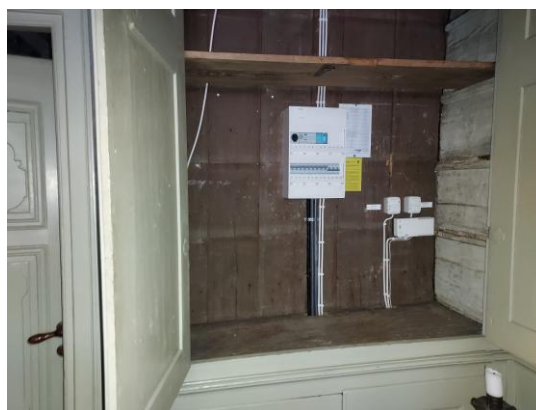

Fig. 5. Ny undercentral, våningsplan 1.

Fig. 6. Ny undercentral i källaren.

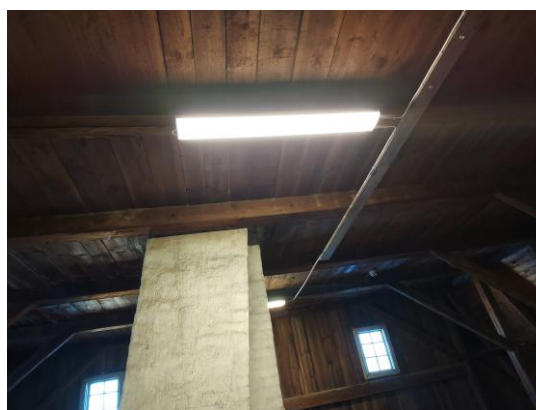

Fig. 7. Nya takarmaturer på vinden.

Kakelugnar

Samtlig eldragning till de tio elektrifierade kakelugnarna drogs om och försågs med nya stickkontakter (exempel på fig. 9). Därutöver skedde dold kabeldragning till två ej elektrifierade kakelugnar på bottenvåningen, i vaktmästarbostaden (exempel på fig. 12).

Avsikten är att samtliga kakelugnar ska förses med 1500 W keramiska fläktar, vilka kommer att ersätta de befintliga direktverkande elradiatorerna som tidigare använts (fig. 10). Vid slutbesiktningen hade tre stycken nya fläktar monterats för utprovning (exempel på fig. 11).

Fig. 8. Exempel på äldre kabeldragning.

Fig. 9. Exempel på ny kabeldragning.

Fig. 10. Äldre elradiator i kakelugn.

Fig. 11. Ny keramisk radiator.

Fig. 12. Nyelektrifierad kakelugn.

Fig. 13. Kamflensradiator från 1990-talet.

lakttagelser under arbetet

De tre hittills installerade keramiska radiatorerna i kakelugnarna uppvisade inte önskad effekt då endast nedre delen av ugnarna blev så pass varma att de strålade värme (dock i ringa grad). Detta har sannolikt att göra med att det vid tidpunkten för slutbesiktningen var fem minusgrader ute samt att utprovningsfasen för de nya keramiska radiatorerna ännu inte var avslutad.

Fig. 14. Upphuggen vägg i handelsbodens kontor (källaren).

Fig. 15. Lyktan i överljusfönstret.

Fig. 16. Den sk "hemgångslyktan".

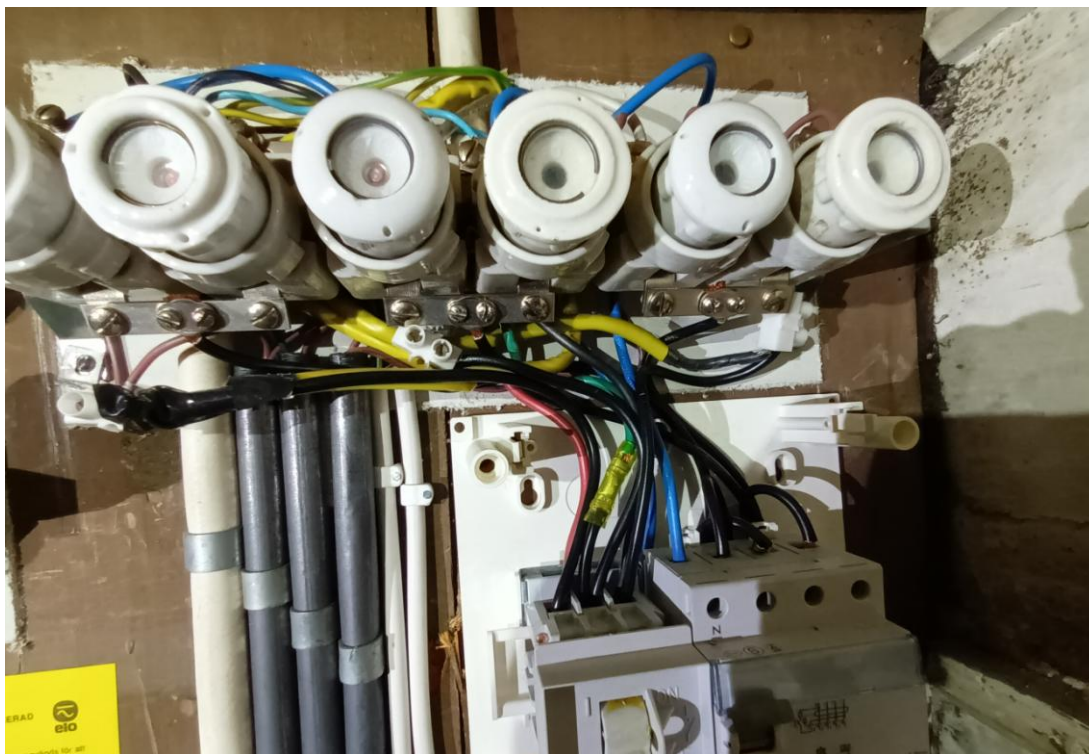

Fig. 17. Undercentral (våningsplan 1) innan arbetet, med riklig förekomst av skarvade kablar, vilka riskerade alstra gnistbildning. Foto Henrik Mattsson.

Avvikelser från arbetshandlingarna

Inga avvikelser har noterats.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetet är mycket väl utfört och uppfyller kraven i länsstyrelsens bidragsbeslut. I samband med uppstartsmötet beslöts att det hellre skulle dras några meter extra kabel än att onödiga håltagningar skedde, samt att all ny kabeldragning skulle vara reversibel. Detta följdes på ett bra vis och såväl entreprenören som fastighetsägaren visade stor lyhörddhet för de antikvariska aspekterna.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

- 2022-03-17 Ansökan om tillstånd till komplettering av elvärme i kakelugnarna.
- 2022-04-06 Länsstyrelsens tillståndsbeslut avseende elvärmeanläggning i kakelugnar.
- 2022-11-06 Bidragsansökan med bilaga och offert.
- 2023-02-05 Ansökan om tillstånd till elsanering.
- 2023-02-20 Länsstyrelsens tillståndsbeslut avseende elsanering.
- 2023-03-10 Länsstyrelsens bidragsbeslut avseende elsanering.

Karlskrona 2023-12-11

Jimmy Jublin Alftberg

Rapportserie 2023

Blekinge museum

2023:1 **Marinarkeologisk förundersökning av fartygslämning kallad Slädövraket (L1978:1905) i Listerby skärgård.** Listerby socken, Ronneby kommun.

2023:2 **Hvilans nya begravningskapell – till- och ombyggnad.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.

2023:3 **Ramdala kyrka – installation av nödbelysning.** Ramdala socken, Karlskrona kommun.

2023:4 **Gribshunden. Marinarkeologisk forskningsundersökning av skeppsvrak vid Stora Ekön L1978:2168/ RAÅ Ronneby 728.** Ronneby socken, Ronneby kommun.

2023:5 **Augerum nya herrgård – dränering av källare m.m.** Augerum socken, Karlskrona kommun.

2023:6 **Jannebergs gård – renovering av stallets västra entré.** Asarum socken, Karlshamn kommun.

2023:7 **Stora Roms naturreservat - Inventering av kulturlämningar.** Torhamns socken, Karlskrona kommun

2023:8 **Frakten 5:11. Arkeologisk utredning steg 2 2023 inför fortsatt exploatering av industriområde.** Edestad socken, Ronneby kommun.

2023:9 **Ramdala kyrka – ombyggnad av läktarunderbyggnad.** Ramdala socken, Karlskrona kommun.

2023:10 **Offerlunden i Halahult - L1979:6205. Arkeologisk förundersökning och förmedlingsinsats.** Åryd socken, Karlshamns kommun.

2023:11 **Sörmans stuga – ommålning av fasad och fönster.** Lösen socken, Karlskrona kommun.

2023:12 **Hanö 4 – restaurering av ytterdörr.** Karlshamns socken, Karlshamns kommun.

2023:13 **Rosenfeldt 11 – fasadrenovering, etapp 2.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.

2023:14 **Wienercaféet i Brunnsparken – ommålningsarbeten.** Ronneby socken, Ronneby kommun.

2023:15 **Heliga Kors Kyrka – renovering av tornfönster.** Ronneby socken, Ronneby kommun.

2023:16 **Bysmedjan i Boarp – takrenovering m.m..** Asarum socken, Karlshamn kommun.

2023:17 **Ramdala kyrka. Vård- och underhållsplan 2023.** Ramdala socken, Karlskrona kommun.

2023:18 **Afvelsgärde gård – renovering av trädgårdsmur.** Lösen socken, Karlskrona kommun.

2023:19 **Kristianopels kyrka. Vård- och underhållsplan 2023.** Kristianopel socken, Karlskrona kommun.

2023:20 **Väg E22 Ronneby Östra–Nättraby.** Arkeologisk utredning steg 2, 2023. Ronneby och Karlskrona kommuner, Edestad, Listerby, Förkärla och Nättraby socknar.

2023:21 **Öppenskär som kunskapsnod – L1978:9634 i nytt ljus.** Kunskapssammanställning och utkast till förmedlingsstrategi. Torhamn socken, Karlskrona kommun.

- 2023:22 **E22 Lösen – Jämjö. Arkeologi genom östra Blekinge.** Arkeologisk undersökning. Blekinge län, Blekinge, Karlskrona kommun.
Augerum, Lösen och Ramdala socknar.
- 2023:23 **Jordö missionshus – fönsterrestaurering.** Förkärla socken, Ronneby kommun.
- 2023:24 **Stenbrottsbatteriet, Tjurkö – nybyggnad av garage.** Tjurkö socken, Karlskrona kommun.
- 2023:25 **Kungshuset i Karlskrona – fönsterrenovering.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2023:26 **Augerum nya herrgård – renovering av takkupor, dörrar och trappa.** Augerum socken, Karlskrona kommun.
- 2023:27 **Kyrkhults kyrka. Vård- och underhållsplan 2023.** Kyrkhult socken, Olofström kommun.
- 2023:28 **Stora Vörta gård – renovering av magasinet.** Nättraby socken, Karlskrona kommun.
- 2023:29 **Carl Gustaf kyrka – utvändig restaurering.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.
- 2023:30 **Skottsbergsska gården – timmerlagning på stallet.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.
- 2023:31 **Minknärings landskap och anläggningar. Dokumentation 2023.** Mjällby och Sölvesborg socken, Sölvesborg kommun.
- 2023:32 **Grevagården – vård- och underhållsplan 2023.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2023:33 **Edestad kyrka – tak- och fasadrenovering.** Edestad socken, Ronneby kommun.
- 2023:34 **Neolitisk långhög blev kvarnlämning –undersökningar av ett kvarnfundament från senmedeltid och ett tidigneolitiskt trattbägarmaterial i östra Blekinge.** Arkeologisk undersökning. Blekinge län och landskap, Karlskrona kommun, Ramdala socken, Vinberga 19:1, L1978:9795, L1978:9793 och L1978:9818.
- 2023:35 **Marinarkeologisk undersökning och dokumentation av fartygslämningen Slädövraket, RAÄ Listerby 184, (L1978:1905).** Listerby socken, Ronneby kommun.
- 2023:36 **Skottsbergsska gården – elsanering.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.

